

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC

BÙI THỊ HƯỜNG

THẾ GIỚI TUỔI THƠ TRONG TRUYỆN NGẮN
CỦA NGUYỄN NGỌC TƯ

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Thái Nguyên - 2017

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

BÙI THỊ HƯỜNG

**THẾ GIỚI TUỔI THƠ TRONG TRUYỆN NGẮN
CỦA NGUYỄN NGỌC TƯ**

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 60 22 01 21

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Người hướng dẫn khoa học: TS. Lê Thị Ngân

Thái Nguyên – 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng. Các kết quả nghiên cứu trong luận văn đều trung thực và chưa từng được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2017

Tác giả luận văn

Bùi Thị Hương

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn thạc sĩ này, tác giả xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Khoa Sau đại học, Khoa Văn – Xã hội, Trường Đại học Khoa học – Đại học Thái Nguyên và các Thầy, Cô giáo đã trực tiếp giảng dạy, giúp đỡ trong suốt quá trình học tập.

Đặc biệt, tác giả xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới giảng viên hướng dẫn TS. Lê Thị Ngân đã luôn tận tình hướng dẫn, chỉ bảo trong suốt thời gian tác giả nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, người thân, bạn bè và đã giúp đỡ, động viên, tạo điều kiện để tác giả hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2017

Tác giả luận văn

Bùi Thị Hương

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Tổng quan vấn đề nghiên cứu	3
3. Đối tượng và mục đích nghiên cứu	6
4. Phương pháp nghiên cứu.....	6
5. Đóng góp của luận văn.....	7
6. Cấu trúc của luận văn	7
Chương 1: VĂN HỌC VIẾT CHO THIẾU NHI VÀ VỊ TRÍ CỦA NGUYỄN NGỌC TƯ VỀ MẢNG ĐỀ TÀI NÀY.....	8
1.1. Văn viết cho thiếu nhi - mảng sáng tác đã và đang được khai thác.....	8
<i>1.1.1. Đặc điểm của đối tượng tiếp cận tác phẩm văn học viết cho thiếu nhi.....</i>	8
<i>1.1.2. Những tác phẩm văn học viết cho thiếu nhi và một số vấn đề đặt ra</i>	10
1.2. Nguyễn Ngọc Tư và những trang văn dành cho thiếu nhi	14
* Tiểu kết chương 1.....	20
Chương 2: VÙNG ĐẤT NAM BỘ VÀ HÌNH ẢNH NHỮNG ĐỨA TRẺ	22
TRONG TRUYỆN NGẮN CỦA NGUYỄN NGỌC TƯ.....	22
2.1. Không gian văn hóa Nam Bộ - nền phù sa nuôi dưỡng sự trưởng thành và cá tính của con người miệt vườn	22
<i>2.1.1. Điều kiện địa lí, môi sinh</i>	22
<i>2.1.2. Sự đa dạng của môi trường nhân văn - văn hóa.....</i>	23
<i>2.1.3. Con người và cá tính Nam Bộ.....</i>	24
2.2. Hình ảnh những đứa trẻ Nam Bộ trong truyện ngắn của Nguyễn Ngọc Tư.....	27
<i>2.2.1. Những đứa trẻ Nam Bộ hồn nhiên với các trò chơi của vùng sông nước. 27</i>	

2.2.2. Những đũa trẻ Nam Bộ với tuổi thơ chịu nhiều thiệt thòi và mất mát.....	37
2.2.3. Những đũa trẻ Nam Bộ với lối nghĩ và cách ứng xử riêng.....	51
2.2.4. Những đũa trẻ Nam Bộ với kí ức tuổi thơ luôn trong hoài niệm.....	60
* Tiểu kết chương 2.....	66
Chương 3: MỘT SỐ THÀNH CÔNG NGHỆ THUẬT CỦA NGUYỄN NGỌC	
TƯ QUA NHỮNG TRUYỆN NGẮN VIẾT VỀ THẾ GIỚI TUỔI THƠ	
3.1. Nghệ thuật xây dựng tình huống truyện.....	68
3.2. Nghệ thuật xây dựng nhân vật	76
3.2.1. Nghệ thuật xây dựng nhân vật qua miêu tả ngoại hình	76
3.2.2. Nghệ thuật xây dựng nhân vật qua ngôn ngữ đối thoại đậm chất Nam Bộ ..	82
3.2.3. Nghệ thuật xây dựng nhân vật qua miêu tả nội tâm	85
* Tiểu kết chương 3.....	89
KẾT LUẬN	89
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	90

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Văn học thiếu nhi có ý nghĩa đặc biệt đối với đời sống văn hóa tinh thần của trẻ thơ. Những tác phẩm “*Đế mèn phiêu lưu kí*” của Tô Hoài, “*Cha và con*” của Hồ Phương, “*Cái Tết của mèo con*” của Nguyễn Đình Thi, “*Bức tranh của em gái tôi*” của Tạ Duy Anh, “*Chú bé có tài mở khóa*” của Nguyễn Quang Thân, “*Góc sân và khoảng trời*” của Trần Đăng Khoa, “*Bầu trời trong quả trứng*” của Xuân Quỳnh, “*Những tia nắng đầu tiên*” của Lê Phương Liên, “*Kính vạn hoa*” của Nguyễn Nhật Ánh, “*Cuộc phiêu lưu của những con chữ*”, “*Miền xanh thẳm*” của Trần Hoài Dương, bộ truyện viết về thiên nhiên, chim muông, động vật vừa sinh động vừa thân thiện dưới góc nhìn trẻ thơ của nhà văn Vũ Hùng... đã được các bạn nhỏ nhiều thế hệ đón đợi như những món quà kì diệu của cuộc sống.

Tuy nhiên, có một nghịch lí là dường như xã hội càng hiện đại, giới sáng tác càng ít mặn mà với mảng văn học dành cho thiếu nhi. Đây vẫn là một mảnh đất hoang đầy tiềm năng cần khai phá.

Văn học viết cho thiếu nhi quan trọng không chỉ là viết cái gì mà là viết như thế nào. Chủ đề này đòi hỏi nhà văn ngoài cái tài của mình, còn phải có một tâm hồn tươi mát, trong trẻo và dạt dào tình yêu với cuộc sống và con người. Đó thực sự là một thử thách đối với các nhà văn.

Nguyễn Ngọc Tư, một nữ nhà văn trẻ được coi là “*đặc sản Nam Bộ*”, là người đã đem tới cho người đọc hình ảnh chân thực và bình dị của vùng miệt vườn Nam Bộ, con người Nam Bộ và cuộc sống Nam Bộ với những số phận, hoàn cảnh đa dạng. Với lối viết mộc mạc, gần gũi, ngôn ngữ dí dỏm ngắn gọn, theo phong cách “*người nông thôn*”, các tác phẩm của Nguyễn Ngọc Tư đã tạo nên một sức hút lớn, một số lượng độc giả đông đảo luôn luôn tìm đọc, chờ đợi và yêu thích văn của chị. Nguyễn Ngọc Tư nổi lên như một hiện tượng đặc biệt, nhanh chóng, chỉ ngay bằng tác phẩm đầu tay là tập truyện ngắn “*Ngọn đèn không tắt*”. Kế đó là

hàng loạt các sáng tác đều đặn, chất lượng, lời cuốn mà chị cho ra đời sau đó. Đọc văn Nguyễn Ngọc Tư, người ta bắt gặp trong đó cảnh sắc Nam Bộ với những cánh đồng ngút ngát, bất tận được phù sa đắp dưỡng, là hình ảnh về con người Nam Bộ với cá tính thẳng thắn, chân thành, phóng khoáng, nhưng cũng đầy mặn mòi sâu sắc. Trong các tác phẩm của chị, người đọc còn tìm thấy hình ảnh thấp thoáng của kí ức tuổi thơ trong trẻo.

Kể từ tiếng vang lớn với tác phẩm đầu tay là tập truyện “*Ngọn đèn không tắt*” xuất bản năm 2000, tới nay đã hơn 10 năm, Nguyễn Ngọc Tư đã có một gia tài đáng kể các tác phẩm với sự đa dạng về thể loại như: *Ông ngoại* (2001), *Biển người mệnh mông* (2003), *Giao thừa* (2003), *Nước chảy mây trôi* (2004), *Truyện ngắn Nguyễn Ngọc Tư* (2005), *Cánh đồng bất tận* (2005), *Ngày mai của những ngày mai* (2007), *Gió lè và 9 câu chuyện khác* (2008), *Khói trời lộng lẫy* (2010), *Sông* (2012), *Chấm* (2013 - thơ), *Yêu người ngóng núi* (2014), *Đảo* (2014), *Đong tâm lòng* (2015), *Xa xóm mũi* (2015), *Không ai qua sông* (2016), *Bánh trái mùa xưa* (2016)... Nguyễn Ngọc Tư trở thành cái tên được nhắc đến nhiều trong giới viết văn. Những tác phẩm của chị luôn được bạn đọc hào hứng đón nhận.

Trong các tác phẩm của mình, Nguyễn Ngọc Tư dành tình yêu với miệt vườn Nam Bộ đầy cây trái, sắc hương, vị ngọt phù sa, ánh nắng trên sông. Qua những trang viết của chị, người đọc được giới thiệu về một cuộc sống bình dị, chân chất mộc mạc của con người Nam Bộ, từ lối sống, nếp nghĩ, đến những khó khăn trong cuộc sống, những khao khát kiếm tìm hạnh phúc, những cảnh đời bất hạnh, hay những hoài niệm về một thời quá vãng êm đềm trong kí ức, những ôn ã vội vàng của cuộc sống hiện tại biến đổi đầy bất trắc ẩn tàng.

Mỗi người sẽ tìm thấy một sự yêu mến “thiết tha” riêng khi đọc văn của Nguyễn Ngọc Tư. Người thì tìm thấy tính nhân văn, nét mộc mạc thôn dã, lời văn giản dị trong sáng; người tìm thấy sự đồng cảm với những kiếp người cô đơn, những nỗi đau của những con người bất hạnh... Và tôi, cũng không ngoại lệ. Tôi

tìm thấy trong văn của người phụ nữ chỉ chuyên tâm “ở nhà nấu cơm và viết văn” này một sức sống kìm ức và hoài niệm trong trẻo về thế giới tuổi thơ nơi đất Mũi miệt vườn, với sự lạ lẫm độc đáo khi so chiếu với tuổi thơ của những đứa trẻ miền Bắc như tôi. Bên cạnh đó, khi đọc những truyện ngắn của Nguyễn Ngọc Tư, có đề cập về không gian và cuộc sống trẻ thơ, tôi đã tìm thấy và thực sự xúc động khi bắt gặp đâu đó kìm ức tuổi thơ của chính mình. Đặc biệt, là một giáo viên giảng dạy Ngữ văn bậc THPT, tôi cũng đã tìm thấy được những cảm xúc, những tình cảm, những nét tính cách đáng yêu... của chính học trò của tôi trong đó. Trẻ thơ vốn không có khác biệt, nếu có khác biệt sau này cũng là do người lớn tạo ra. Có khác chẳng là khung cảnh khác nhau, hoàn cảnh khác nhau và cách thể hiện tình cảm có những điểm khác nhau.

Một phần, chính bản thân tôi cũng nhận thấy, mặc dù đã có nhiều người tìm hiểu và viết về Nguyễn Ngọc Tư, trên mọi bình diện, từ chủ đề, phong cách và nghệ thuật sáng tác, ngôn ngữ giọng điệu, kiểu nhân vật. Tuy nhiên, trên bình diện các tuyến, kiểu nhân vật trong các sáng tác của Nguyễn Ngọc Tư vẫn chưa được tiếp cận và tìm hiểu một cách cụ thể, chi tiết, theo hướng từng đối tượng nhân vật, đặc biệt là nhóm nhân vật trẻ thơ hoặc có liên quan tới tuổi thơ.

Chính bởi thế, tôi mạnh dạn chọn vấn đề “*Thế giới tuổi thơ trong truyện ngắn của Nguyễn Ngọc Tư*” làm đề tài luận văn thạc sĩ của mình, như một thể nghiệm bản thân, muốn hiểu về mảnh đất Nam Bộ, về kìm ức của những con người từ muôn nẻo về quê hương và về tuổi thơ.

2. Tổng quan vấn đề nghiên cứu

Trước nay, cũng đã có rất nhiều tác phẩm viết dành riêng cho thiếu nhi. Có thể kể tới như tập truyện “*Dế mèn phiêu lưu kí*” của nhà văn Tô Hoài, “*Kho tàng truyện cổ tích Việt Nam*” của Nguyễn Đăng Chi, “*Đất rừng phương Nam*” của Đoàn Giỏi, “*Góc sân và khoảng trời*” của Trần Đăng Khoa, “*Tuổi thơ dữ dội*” của Phùng Quán, “*Hai đứa trẻ*” của Thạch Lam, hay những tác phẩm khác của Nguyễn